

WPŁYW NAWOŻENIA NA WYBRANE CECHY JAKOŚCIOWE BULW ZIEMNIAKA ODMIANY BILA

Elżbieta Wszelaczyńska, Jolanta Janowiak, Ewa Spychaj-Fabisiak,
Mieczysława Pińska

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Streszczenie. Badania przeprowadzono w oparciu o wieloletnie statyczne doświadczenie polowe założone w 1979 roku w Stacji Badawczej Wydziału Rolniczego UTP w Wierzbucinku (woj. kujawsko-pomorskie), w trzyletnim uproszczonym zmianowaniu: ziemniak – żyto ozime – żyto ozime. Materiał badawczy stanowiły bulwy wczesnej, jadalnej odmiany ziemniaka Bila, uprawianej w pierwszym roku dziesiątej rotacji (2006 r.). Czynnikami doświadczenia było nawożenie organiczne (bez obornika i z obornikiem w ilości $30 \text{ t} \cdot \text{ha}^{-1}$) i nawożenie azotem – cztery dawki (0, 60, 120, $180 \text{ kg} \cdot \text{ha}^{-1}$). Celem badań było określenie wpływu nawożenia organicznego i mineralnego na wybrane cechy jakościowe bulw ziemniaka. Uzyskane wyniki wskazują na istotnie pozytywne działanie obornika i nawożenia azotem na zawartość suchej masy i skrobi, a negatywne na zawartość cukrów. Wzrastające dawki azotu obniżały zawartość witaminy C w bulwach, ale ziemniaki uprawiane na oborniku charakteryzowały się większą zawartością tego składnika.

Słowa kluczowe: ziemniak, nawożenie obornikiem, nawożenie azotem, jakość bulw

WSTĘP

Ziemniak jest rośliną uprawianą głównie na glebach lekkich, najczęściej na oborniku. Nawożenie organiczne powinno być uzupełniane nawożeniem mineralnym. Wielu badaczy podkreśla niekorzystny wpływ wysokich dawek azotu na jakość bulw ziemniaka [Leszczyński 2000, Rogozińska i in. 2005, Jabłoński 2006, Rębarz i Borówczak 2006, Trawczyński 2006]. Skutki niezrównoważonego nawożenia mineralnego, szczególnie na glebach lekkich, łagodzone są poprzez zastosowanie nawozów naturalnych [Mazur i Ciećko 2000]. Celem podjętych badań było określenie wpływu nawożenia organicznego i zróżnicowanych dawek azotu na wybrane cechy jakościowe bulw ziemniaka jadalnego odmiany Bila, uprawianego w uproszczonym zmianowaniu.

Adres do korespondencji – Corresponding author: dr inż. Elżbieta Wszelaczyńska, Katedra Przechowalnictwa i Przetwórstwa Produktów Roślinnych Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, ul. Ks. A. Kordeckiego 20, 85-225 Bydgoszcz,
e-mail: surowce@utp.edu.pl

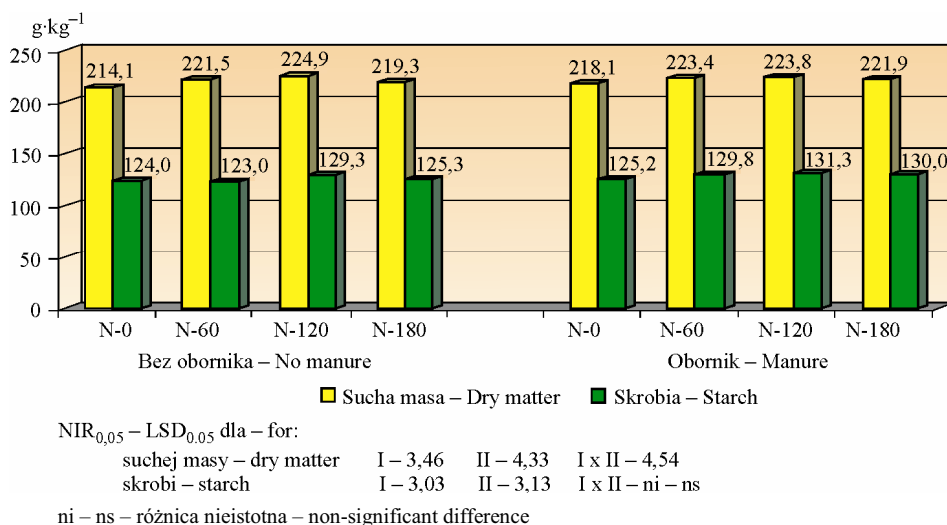
MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w oparciu o wieloletnie statyczne doświadczenie polowe założone w 1979 roku na terenie RZD w Wierzchucinku (woj. kujawsko-pomorskie, obecnie Stacja Badawcza Wydziału Rolniczego UTP w Bydgoszczy). Prowadzono je w trzyletnim uproszczonym zmianowaniu: ziemniak – żyto ozime 1 – żyto ozime 2, na glebie płowej należącej do kompleksu pszennego dobrego. Po zbiorze żyta ozimego 2 pozostawiano słomę na przyoranie. Materiał badawczy stanowiły bulwy wczesnej, jadalnej odmiany ziemniaka Bila (klasa A), uprawianej w pierwszym roku dziesiątej rotacji (2006 r.). Doświadczenie założono w czterech replikacjach, metodą losowanych podbloków w układzie zależnym, gdzie I czynnikiem było nawożenie organiczne (bez obornika i z obornikiem w ilości $30 \text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$), a II – cztery dawki azotu (0, 60, 120, 180 $\text{kg}\cdot\text{ha}^{-1}$) w formie saletry amonowej. Pod ziemniaki stosowano stałe nawożenie fosforowe w formie superfosfatu potrójnego ($35 \text{ kg P}\cdot\text{ha}^{-1}$) i potasowe ($100 \text{ kg K}\cdot\text{ha}^{-1}$) w postaci 50% soli potasowej. Ziemniaki sadzono w trzeciej dekadzie kwietnia.

W pobranych próbach bulw ziemniaka oznaczono zawartość: suchej masy (metodą suszarkową), skrobi (polarymetrycznie metodą Eversa), cukrów ogółem (według Testu G-26) i witaminy C (według Tillmansa). Uzyskane wyniki badań obliczono statystycznie, poddając je analizie wariancji według modelu zgodnego z układem doświadczenia, wykorzystując do oceny istotności test Tukeya.

WYNIKI I DYSKUSJA

Zawartość suchej masy i skrobi zależały istotnie od nawożenia organicznego i mineralnego (rys. 1). Koncentracja tych składników wzrastała po zastosowaniu dawki od 60 do $120 \text{ kg N}\cdot\text{ha}^{-1}$ zarówno na obiektach bez nawozu organicznego jak i z obornikiem. Dawka $180 \text{ kg N}\cdot\text{ha}^{-1}$ spowodowała obniżenie zawartości suchej masy i skrobi w bulwach, przy czym większe różnice uzyskano na obiektach bez nawożenia organicznego. Podobne rezultaty otrzymali Nowacki i Podolska [2005]. Natomiast Jabłoński [2002] i Trawczyński [2006] stwierdzili, że odmiany z różnych grup wczesności cechowały się ustabilizowanym poziomem skrobi w bulwach zarówno w warunkach niskiego, jak i wysokiego nawożenia azotem. Jabłoński [2004], prowadząc badania na nowych odmianach należących do różnych grup wczesności, zaobserwował zróżnicowaną reakcję na nawożenie azotowe. Wysokie dawki azotu u niektórych odmian, np. Danusia, Wigry, Wiking, istotnie obniżały zawartość skrobi, u innych – np. ‘Wawrzyn’ i ‘Wolfram’ – nie powodowały zmian. Badania własne sugerują, iż zastosowanie obornika łagodzi skutki wysokiego nawożenia azotowego. Jednocześnie działanie nawozowe słomy powoduje zmniejszenie różnic między obiektami nawożonymi i nie nawożonymi obornikiem. Według Zarzeckiej [2006], Trawczyńskiego i Grześkiewicza [1999] wpływ nawożenia słomą, nawozami zielonymi czy odpadem węgla brunatnego w niewielkim stopniu ustępuje działaniu obornika, a czasami dorównuje mu lub wręcz przewyższa.

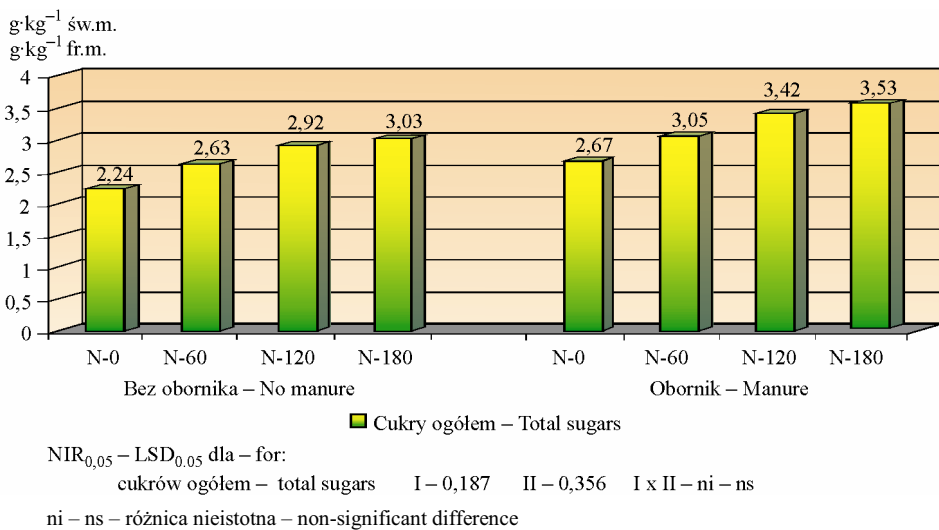

Rys. 1. Zawartość suchej masy i skrobi w bulwach ziemniaka w zależności od nawożenia obornikiem i azotem

Fig. 1. Effect of manure and nitrogen fertilization on dry matter and starch content in potato tubers

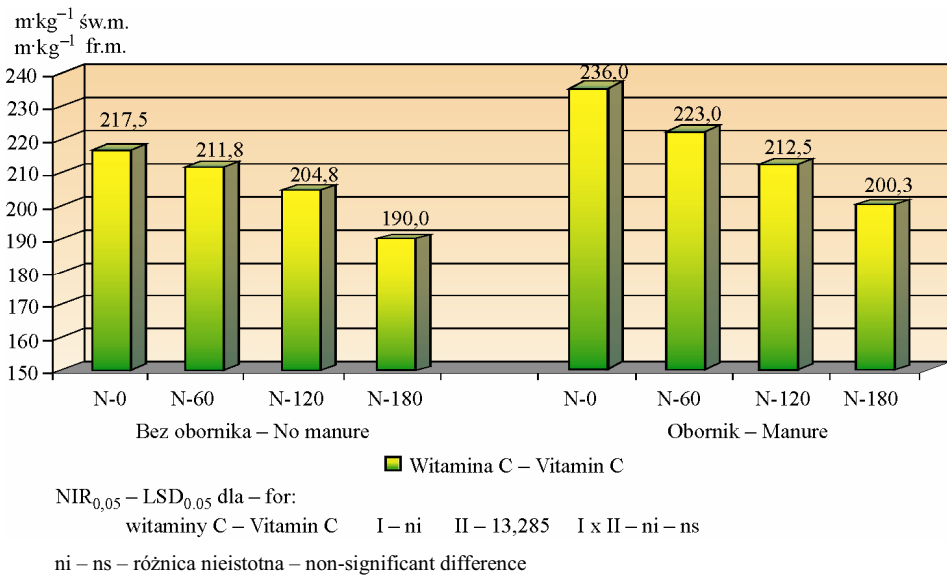
Cukry ogółem to jeden z podstawowych składników ziemniaka jadalnego, decydujących o jego smakowitości [Leszczyński 2000, Zgórska 2002]. W bulwach badanej odmiany ziemniaka, zawartość cukrów ogółem kształtowała się na niskim poziomie – średnio 2,54 g·kg⁻¹ (rys. 2.). Zarówno nawożenie obornikiem, jak i dawki azotu istotnie zwiększały zawartość omawianych składników w bulwach. Pod wpływem wzrastającego nawożenia azotowego następował wzrost zawartości cukrów ogółem. Należy zaznaczyć, iż bulwy pochodzące z obiektów nawożonych obornikiem gromadziły średnio o 14,3% więcej cukrów w porównaniu z ziemniakami zebranymi z obiektów bez obornika. Do podobnych spostrzeżeń doszli Nowacki i Podolska [2005] oraz Zarzecka [2006]. Natomiast Rębarz i Boróweczak [2006] nie stwierdzili istotnego wpływu nawożenia azotem na zawartość cukrów.

Ziemniaki są istotnym źródłem witaminy C. Jej przeciętne stężenie wynosi około 20 mg w 100 g świeżej masy bulw, ale zmienia się w szerokim zakresie (od 3-30 mg) zależnie od odmiany i roku uprawy [Wróński 2006]. Negatywny wpływ nawożenia azotem na zawartość witaminy C w bulwach jest znany i omawiany przez wielu badaczy [Mica i Vokal 1993, Nowacki i Podolska 2005]. Otrzymane rezultaty badań potwierdzają tę zależność (rys. 3.) Natomiast wpływ nawożenia organicznego na zawartość tej witaminy nie jest jednoznaczny. W przeprowadzonych badaniach nawożenie obornikiem spowodowało nieznaczny wzrost jej zawartości – ale były to różnice nie udowodnione statystycznie. Jest to zgodne z wynikami badań Zarzyńskiej i Goliżewskiego [2005], którzy stwierdzili, że ilość witaminy C w bulwach zależy głównie od odmiany, a nie od systemu uprawy i typu gleby. Spośród badanych przez nich odmian największą zawartością witaminy C charakteryzowały się wczesne odmiany Bard i Bila. Zarzecka [2006] w zestawieniu wyników badań prowadzonych przez wielu autorów w okresie ostatnich 10 lat, a dotyczących wpływu nawożenia organicznego na jakość bulw, wykazała brak jednoznacznego wpływu nawożenia organicznego na zawartość witaminy C w bulwach.

Rys. 2. Zawartość cukrów ogółem w bulwach ziemniaka w zależności od nawożenia obornikiem i azotem

Fig. 2. Effect of manure and nitrogen fertilization on total sugars content in potato tubers

Rys. 3. Zawartość witaminy C w bulwach ziemniaka w zależności od nawożenia obornikiem i azotem

Fig. 3. Effect of manure and nitrogen fertilization on vitamin C content in potato tubers

WNIOSKI

1. Nawożenie obornikiem stosowane pod ziemniak uprawiany w uproszczonym zmianowaniu oddziaływało korzystnie na zawartość suchej masy, skrobi i witaminy C, natomiast wpływało negatywnie na koncentrację cukrów ogółem.

2. Nawożenie azotowe w dawkach do $180 \text{ kg} \cdot \text{ha}^{-1}$ wpływało pozytywnie na zawartość suchej masy i skrobi, a negatywnie na zawartość cukrów ogółem i witaminy C.

PIŚMIENNICTWO

- Jabłoński K., 2002. Wpływ poziomu nawożenia azotowego nowych odmian ziemniaków jadalnych w latach 1998-2000 na plon i jego jakość oraz trwałość przechowalniczą. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.* 484, 211-217.
- Jabłoński K., 2004. Wpływ nawożenia azotowego na plon i jakość nowych odmian ziemniaka jadalnego uprawianego na glebach średnio zwięzłych. *Biul. IHAR* 232, 157-165.
- Jabłoński K., 2006. Wpływ poziomu nawożenia azotem na plon i zawartość skrobi oraz na jakość nowych odmian ziemniaka. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.* 512, 193-200.
- Leszczyński W., 2000. Jakość ziemniaka konsumpcyjnego. *Żywność, Nauka, Technologia, Jakość* 4(25), Suplement, 5-27.
- Mazur T., Cieccko Z., 2000. Nawożenie organiczne w zintegrowanym rolnictwie. *Folia Univ. Agric. Stetin., Agriculture* 84, 285-288.
- Mica B., Vocal B., 1993. Einfluss von magnesium und Calcium auf Ertrag und bedeutende Inhaltsstoffe von Kartoffelknollen. *Potato Res.* 26, 383-391.
- Nowacki W., Podolska G., 2005. Intensywność technologii a jakość ziemniaków. *Mat. IX Konf. Nauk. Efektywne i bezpieczne technologie produkcji roślinnej, Puławy*, 135-140.
- Rębarz K., Borówczak F., 2006. Wpływ deszczowania, technologii uprawy i nawożenia azotowego na jakość ziemniaków odmiany Bila. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.* 511, 287-299.
- Rogocińska I., Wszelaczyńska E., Wichrowska D., 2005. Effect of bioelements (Mg, N, K) and herbicides on Vitamin C content in potato tubers. *J. Elementol.* 10(4), 999-1008.
- Trawczyński C., 2006. Ocena skrobiowości nowych odmian ziemniaka pod wpływem nawożenia azotem. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.* 511, 141-148.
- Trawczyński C., Grześkiewicz H., 1999. Wpływ odpadu węgla brunatnego na plon i jakość ziemniaka jadalnego. *Konf. Nauk. Ziemniak jadalny i dla przetwórstwa spożywczego – czynniki agrotechniczne i przechowalnicze warunkujące jakość, Radzików*, 40-51.
- Wroniak J., 2006. Walory żywieniowe ziemniaka jadalnego. *Ziem. Pol.* 2, 17-20.
- Zarzecka K., 2006. Uprawa ziemniaka w Polsce warunkująca właściwą jakość plonu. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.* 511, 53-72.
- Zarzyńska K., Goliszewski W., 2005. Jakość plonu i problemy ekologicznej uprawy ziemniaków na różnych typach gleb. *Ziem. Pol.* 1, 25-27.
- Zgórska K., 2002. Jakość ziemniaków jadalnych i do przetwórstwa spożywczego. *Ziemniak Pol.* 4, 14-20.

INFLUENCE OF FERTILISATION ON SELECTED QUALITATIVE PROPERTIES OF BILA POTATO TUBERS

Abstract. The study was conducted on the basis of a multiannual static field experiment established in 1979. It was conducted in the 3-year simplified rotation system: potato – winter rye – winter rye. The study refers to an early, edible variety of Bila potato growing

in the first year of 10th rotation (2006). Experimental factors were the following: organic fertilisation (without manure and with manure 30 t·ha⁻¹), and nitrate fertilisation – four doses (0, 60, 120, 180 kg·ha⁻¹). The aim of this study was to define the influence of organic and mineral fertilisation on selected qualitative properties of potato tubers. The results obtained from the study show a positive effect of manure and nitrate fertilisation on dry matter and starch content and a negative effect on sugar content. Increasing nitrogen doses lowered a content of vitamin C in potato tubers. However, potatoes growing on manure had a higher content of this ingredient.

Key words: potato, manure fertilisation, nitrogen fertilisation, quality of potato tubers

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 20.09.2007